

Tárgy: Tájékoztató a környezet állapotának alakulásáról

Deszk Község Önkormányzat
Képviselő-testülete
részére

9. előterjesztés

Deszk

Tisztelt Képviselő-testület!

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdésének e) pontja, valamint az 51. § (3) bekezdése alapján Deszk község környezeti állapotának alakulásáról a Képviselő-testület és a lakosság részére a következő tájékoztatást adom:

TÁJÉKOZTATÓ A KÖRNYEZET ÁLLAPOTÁNAK ALAKULÁSÁRÓL 2013.

I. A levegő állapota

Deszk levegőminőségére vonatkozó imissziós, illetve közvetlen mérési adatok nem állnak rendelkezésre.

A községben jelentős ipari légszennyezési forrás nincsen. Az önbevallásra kötelezett telephelyek száma az utóbbi években 1 volt, 10 pontforrással. Ennek adatai alapján sem állapítható meg jelentős légszennyezés.

Az **ülepítő por** mennyisége a megyében nem számottevő, határérték-túllépés valószínűsíthetően Deszk esetében sem jellemző (imisszió-határérték: 16 g/m²*30 nap). 2012. év nyarán tapasztalt extrém mértékű szárazság következményeként jelentős volt a szántóföldi kiporzás mértéke.

Az M43-as autópálya 2011. áprilisi átadása óta mintegy kétharmadával csökkent az átmenő személygépkocsi forgalom, a tehergépjárművek száma mintegy 90 %-al mérséklődött.

A **szálló por** magas koncentrációja eredményezheti a legrosszabb levegőminőség-értéket. Az egészségre a 10 mikronnál kisebb (10 mm) méretű por jelent nagyobb veszélyt, mert lejut a mélyebb légutakba. A por toxikus anyagokat is tartalmazhat, ez esetben megítélésük a toxikus anyag szerint történik. A szálló por tekintetében Csongrád megye levegője szennyezett, elsősorban a fűtési félévben voltak tapasztalható határérték túllépések.

Lakossági panasz télen leginkább abból adódik, hogy nem megfelelő fűtési technikával, illetve nem erre kialakított berendezésben fűtenek, így az kellemetlen szaghatással jár. Elmondható, hogy egyre gyakrabban tüzelnek a lakosok műanyaggal, illetve gumival, ami a kellemetlen szaghatáson túl rendkívül környezet –és egészség károsító hatással is bír. Ilyen észlelése esetén az illetékes szakhatóságnak továbbítjuk az ügyet.

A község területén a gázfogyasztók és a település lakóházainak aránya 94%-os volt, vagyis a lakások 94%-a rendelkezik vezeték gázzal.

Nyáron a trágyaelhelyezésből, kezelésből adódnak lakossági problémák. 2012. nyarán megnőtt azon bejelentések száma (Csalogány utca, Kertész utca), melyek az Agrónia Kft. szarvasmarha telepéről kiáramló szaghatások miatt történtek. A közterület felügyelő több hétig ellenőrizte (éjszaka is) a települést elárasztó szaghatást, és bebizonyosodott, hogy főleg az esti, éjszakai órákban áramlik ki a telepről a bűz. Az ügyvezető tájékoztatása szerint 2012. február 2-án kelt környezetvédelmi felülvizsgálat során az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség a Kft-nek 5 évre ismételtén megadta a tehenészeti telepre a működési engedélyt. 2013. tavaszán újabb lakossági bejelentések érkeztek, melyek a telepről kiáramló szaghatásra vonatkoztak. A jegyző ezekről hivatalból tájékoztatta a szakhatóságokat- ATIKÖFE, Járási Népegészségügyi Intézet, Járási Állategészségügyi és Élelmiszer-ellenőrző Hivatal- – akik előre be nem jelentett ellenőrzést tartottak a telepen. Az ATIKÖFE az ellenőrzésekor lakosságot zavaró bűzt a településen nem tapasztalt, s megállapították, hogy „a Kft. trágyakezelési gyakorlata megfelel a felügyelőségünk által kiadott engedélyben foglalt előírásoknak”. A Felügyelőség végzésben felszólította az Agrónia Kft-t, hogy a tevékenységét az elérhető legjobb technika alkalmazásával végezze oly módon, hogy az lakosságot zavaró bűzt ne okozhasson. Az Állategészségügyi Hivatal az állati melléktermékek keletkezését, tárolását és elszállítását vizsgálta. A Hivatal ellenőrzésekor megállapította, hogy trágya és az állati hullák tárolásához szükséges építmények a szakhatósági állásfoglalásban foglaltaknak megfelelőek, ugyanakkor a cégtől intézkedési terv készítését írták elő, amelyben a bűzszenyezés csökkentésére teendő intézkedéseiket kérték be. A Hivatal véleménye szerint bűzforrásként az észak-nyugati oldalon telepített hígtrágya-eltávolító berendezés jöhet szóba, illetve az almos trágya megbontása és rakodása okozhat még bűzszenyezést.

A község területén a hulladékok nyílt téri égetése a tilos, a közterület felügyelő több esetben szólított fel lakosokat a nyílt égetés beszüntetésére. A nyári időszakban – tekintettel a több hétig tartó kánikulára és szárazságra- országos tűzgyújtási tilalmat rendelt el Katasztrófavédelem, ennek ellenére több alkalommal kellett tarlóégés miatt kivonulniuk a Tűzoltóságnak Deszk külterületi földjeire.

A pollenek (ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózatának adatai alapján)

Az ÁNTSZ Aerobiológiai Hálózata 2005. óta üzemeltet pollencsapdát Szegeden, az ÁNTSZ Dél- Alföldi Regionális Intézetének Csongrád megyei épületének tetején, melynek monitorozási területe 50 km sugarú területet fed le. A pollencsapda segítségével a parlagfű, a libatopfélék, az útifű, a pázsitfűfélék, a lórom, a hárs, a csalánfélék és gomba spórák levegőben lévő mennyiségét tudják lemérni.

A 2013. év 27-30. (július) heteket erős pollenterhelés jellemezte, melyek jelentős részét a csalán – és pázsitfűfélék pollenjei tették ki. A 31. héttől visszaesett a pázsitfűfélék pollenkoncentrációja, de hirtelen felerősödött a parlagfű pollenszórása. Az augusztus hónap minden hete magas parlagfű összpollenszámú értékeket mutatott, míg a kültéri gombák mennyisége is elérte nagyon magas szintet. Augusztus vége és szeptember eleje (34-36. hét) a parlagfű pollenjeinek tekintetében „csúcsidőszaknak” minősült, a 37. héttől volt látható kismértékű pollenszám csökkenés. A parlagfű szezon vége a 40-41. hétre (október) tehető, ugyanakkor elmondható, hogy a kültéri gombák száma térségünkben még ekkor is magas számarányt mutatott a levegőben.

A jegyző a parlagfű-mentesítés érdekében több alkalommal a helyi újságon és plakátokon keresztül tájékoztatta a lakosságot annak fontosságáról, illetve annak elmulasztása esetén alkalmazható bírságokról. Előbbiek betartását a közterület-felügyelő ellenőrzi.

2013. januárjában a képviselő-testület megalkotta a közösségi együttélés szabályairól szóló helyi rendeletét, mely szankcionálja a közterületek és magánterületek gyommentesítésének az

elmaradását. Közérdekű védekezés elrendelését a jegyzőnek egy ingatlan esetében sem kellett elrendelnie.

II. A vizek állapota

II. 1. Felszíni vizek

Maros-folyó

Folyóvíz mennyiségi jellemzői

Deszk közigazgatási területe teljes egészében mélyártéren fekszik. A település árvizek elleni védelmét a Maros I. rendű bal oldali töltése hivatott szolgálni mintegy 8,3 km hosszban, valamint a Kamara töltés 1600 fm hosszban. A védvonal ezen szakasza az ATIVIZIG Szegedi Szakaszmérnöksége kezelésében van. Az árvízvédelmi szakaszokon a biztonságot a vízfolyásokat keresztező létesítmények (zsilipek, átereszek, vezetékek) állapota határozza meg. A Deszket érintő öblözethez tartozó árvízvédelmi vonalak állapota megfelelő, a töltések megfelelő szintre kiépítettek, rendszeresen karbantartottak.

Deszk község közigazgatási területe határának egy szakaszát a Maros folyó képezi. A Maros vízszintjére csakúgy, mint más kontinentális területen lévő folyókra általában, jellemző a tavasz végi – kora nyári magas vízállás. A meder általános szélessége 100 méter, mélysége 6-8 méter. A folyó vízjárása és vízhozama erősen ingadozó, árvizei viszonylag gyors lefutásúak, 5-10, néha 20 napig tartanak, csak a torkolatvidéken fordulnak elő a Tisza tartós árhullámai miatt ezt meghaladó időtartamú árvizek.

*A Maros vízgyűjtőjének csak kis része van Magyarország területén. A vízgyűjtő teljes nagysága 20.322 km², a Magyarországra eső rész azonban csak 2.432 km², a többi Románia területén van. A hazai vízgyűjtőrészen kialakuló folyamatok nagymértékben függenek a Maros vízgyűjtő külföldi részén végzett beavatkozásoktól.

A terület ártéri öblözeteinek mentesítése érdekében az árvízvédelmi töltések a tervezési alegység folyó menti területein teljes hosszúságban kiépültek. A Maros folyó szabályozási munkához kapcsolódóan 19 átmetszés létesült a XIX. század második felében. Az alkalmazott folyamszabályozási művek közül 23 helyen létesült hosszirányú szabályozási mű, melyek legnagyobb részben partbiztosításként épültek. A keresztirányú szabályozási művek 53 helyen épültek, melyek közül valamennyi sarkantyúként valósult meg.

A Tisza folyón a szerbiai Törökbecsénél létesült folyami duzzasztó hatására a teljes folyószakasz kisvízi időszakban duzzasztott, ami a Marosban is kimutatható. A vizek tározásával kapcsolatban legnagyobb mértékű a törökbecsei duzzasztó hatása, mely Makóig kimutatható. A duzzasztási következtében a folyó Szegedi vízmércéjén mért korábbi LKV (-250 cm) helyett nyári vízhiányos időszakokban sem csökken a vízszint a negatív tartományba. A szabályozási munkák hivatottak biztosítani a meder megfelelő fejlődési irányát, a töltések védelmét. A Maros vízjárás és vízkészletét alapvetően a Romániában lévő vízgyűjtőrész hidrológiai viszonyai határozzák meg, de azokat az éghajlati és domborzati viszonyok mellett számos egyéb tényező is befolyásolja. A legutóbbi évtizedekben sok tározó épült és épül a Maroson és mellékvízfolyásain, melyek befolyásolják a folyó vízjárását. A több mint 30 tározó összetett hatását az árhullámok levonulására és az összegyülekezés folyamatára csak kevésbé ismerjük. A Tisza is jelentősen befolyásolja a magyarországi szakaszon a marosi árhullámok levonulását. A vizsgált területen összegyülekező saját felszíni vízkészlet nincs, csak az átlagosnál jóval nedvesebb években alakul ki felszíni lefolyás. A kisebb vízfolyások esetén csak rövid szakaszon találunk meder/partbiztosítást, amelyek leggyakrabban a belterületi szakaszon jellemzőek. Ezek hatása a vízfolyásra elenyésző.

(*Forrás: Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium- A Víz Keretirányelv hazai megvalósítása, Vízgyűjtő Gazdálkodási Terv, A 2-21. MAROS. 2010.)

Folyóvíz minőségi jellemzői

A Maros folyó bizonyul a megye legszennyezettebb folyóvizének. A Maros vízminősége már az ország területére érve meglehetősen rossz. Az elmúlt években gyakran előfordult, hogy a vizsgált komponenscsoportok az erősen szennyezett minősítést mutatták. A Nagylaknál a folyóba torkolló Élővíz-csatorna és a Makó felett befolyó Szárazér erősen szennyezett. A Tiszába torkollás előtt mért értékek a szennyvíztisztításnak és az öntisztulásnak köszönhetően valamivel kedvezőbbek, mint a felsőbb szakaszokon. Több korábbi szennyező ipari üzem megszűnésének, valamint Románia területén történő szennyvízberuházásoknak köszönhetően némileg javult a Maros vízminősége az utóbbi években, de továbbra is rendkívül komoly problémákat jelent a tisztítatlanul a folyóba ömlő kommunális és ipari szennyvíz, a háztartási hulladék, a kavics-, homok- és színesfémhányászat, valamint a nagyüzemi állattartás. A Maros vízminőségének javulását jelzi, hogy számos korábban kihaltak hitt vagy a folyó bizonyos szakaszairól eltűnt állatfaj újra megjelent, visszatelepült korábbi élőhelyére. A vízminőségére rendkívül érzékeny tiszavirág példányait korábban még Marosvásárhely környékén is megfigyelték, de a kérészfajta a szennyezések következtében teljesen eltűnt a folyóból, az elmúlt években azonban a tiszai torkolat felől fokozatosan visszatelepül, már Arad fölött is előfordul. A Maroson egyre inkább terjedőben vannak a szennyezésre szintén érzékeny más rovarfajok, kagylók, kételtűek és hüllők.

Az Alsó-Tisza-vidéki Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség Környezetvédelmi Laboratóriuma folyamatosan figyelemmel kíséri az élővizek, csatornák és holtágak vízminőségét. Az észlelésekre országos törzshálózati, regionális és helyi jelentőségű mérőpontokon kerül sor, különböző rendszerességgel. A Maros-folyó makói szakaszán országos törzshálózati mintavételi hely üzemel.

Belvíz

A község területe a 11.03. sz. belvízvédelmi szakasz része, csatornákkal sűrűn átszőtt terület. A külterületen két, az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatósághoz tartozó belvízelvezető csatorna található. A Szőreg–Deszk–Kübekházi főcsatorna a 83/1-es öblözet, vagyis a község nyugati részének, a Deszk–Fehértói főcsatorna pedig a 83/2-es öblözet, a keleti terület csapadékvizeit és belvizét gyűjti, és vezeti vizét a Maros felé. A többi csatorna társulati vagy önkormányzati kezelésben van. A 83/1-es öblözet területén átlagosan 2,1 m³/s az elvezetendő vízmennyiség.

A belterületi csatornákat a Deszki Település Üzemeltetési Nonprofit Kft. tartja karban. A külterületi belvízelvezető csatornák a szükséges méretben kiépültek és megfelelő karbantartás mellett szintén alkalmasak a terület belvizének a levezetésére. Az önkormányzati tulajdonú külterületi csatornák karban tartására magánszemélyekkel köt az Önkormányzat megbízási szerződést, 2012. szeptember – 2013. március időszakra 29 db megállapodással sikerült biztosítani e munkálatok elvégzését.

Külterületen, Deszk község közigazgatási területén több, állami tulajdonban lévő csatorna van. Elmondható, hogy e csatornák iszapolására, növényzettől történő kitakarítására több évente kerül sor, valamint a vízfolyásokon lévő műtárgyak (zsilipek, vízkormányzó elemek) is nagymértékben leamortizálódtak. Hosszas előkészület után az Állami Közútkezelő ebben az évben kitakarította a 43. számú főút melletti (déli oldal) burkolt csapadékvíz-elvezető árkot, amely a belterületről szállítja ki a belvizet az állami főcsatornába. Ezzel biztosítva lett, hogy a Szanatórium felől, és a József Attila - utcai telektömbből a csapadékvíz a befogadó-csatornába kivezethető legyen. A Deszki Település Üzemeltetési Nonprofit Kft. a belterületi szakaszokon kívül, a 43. sz. főút északi oldalában lévő csatorna takarítását is folyamatosan végzi. Az utolsó elrendelt belvízvédekezés a településen 2011. április 21. napjával lezárult, azóta veszélyt jelentő mennyiségű belvíz nem jelent meg a településen.

Csapadékvíz elvezetés

A belterületen lévő csapadékcsonnak hossza kb. 23 000 fm. Ebből 1 510 fm zárt rendszerű, 2410 fm mederelemekkel burkolt, továbbá a fenékszínten burkolt 11 000 fm, a többi jellemzően lefolyással rendelkező földárok, vagy szikkasztó jellegű. 2010. évben a Kossuth-köz első szakasza, míg a Tisza utca Kossuth-köz felé eső utolsó harmada zárt rendszerűvé került átalakításra. 2011-ben elkészült a Tó és a Móra utcák kereszteződésében lévő átemelő, amely évek óta tartó mobil szivattyúzást váltott ki és mintául szolgálhat a kritikus helyek (Oroszhegyi utca vége, Szegfű – Május 1. utcák keresztezése) vízvezetésének megoldására is. 2012. évben megvalósult a Kossuth utca - Zója utca kereszteződésében levő, egy szelvény hosszúságú csatorna zárt rendszerűvé tétele, mivel az aszfalt út padkája ezen területen leomlott illetve keskeny, mely miatt a nyílt, mély árok az úttesten közlekedők tekintetében balesetveszélyes. A község 2010. év márciusától rendelkezik a belterületi vízrendezés III. ütemének vízjogi létesítési engedélyével, amely 5,3 km hosszú csapadékvíz-elvezető rendszer és nagyteljesítményű átemelő létesítését célozta meg. Időközben kértük az engedély meghosszabbítását, amelynek érvényessége így már 2014. július 31. napjáig szól. Jelenleg folyamatban van a Május 1. u. – Szegfű u. sarkán történő csapadékvíz-átemelő kiépítése, amely a Szegfű utcai árokrendszer lejtésnövelése mellett, automatikus vezérléssel biztosítja az összegyűlemlő víz továbbjutását.

II. 2. Felszín alatti vizek

A talajvíz mélysége és a talajvíztükör nyugalmi szintje között különbség előfordulhat, általában pozitív, átlagosan 2–3 m. Deszk területén a talajvízszint változásának követése a 491 sz. talajvíz figyelő kútban történik, mely 1954-ben létesült. A sekélyfúrásokban észlelt talajvíz jelentkezési mélysége a község belterületén átlagosan 2-3 m, egyes területeken 3–4 m. Az Országos Kútkezelési Szolgálat Deszkre vonatkozó nyilvántartása szerint a településen 40 db fúrt kút van, melyek közül kettő már nem üzemel. A kutak talpmélysége 150 m és 300 m között változik.

Külön említést érdemel a New Flowers Kft. fúrt kútja, mely eredetileg szénhidrogén kutató fúrás volt, emiatt talpmélysége 2889 m. Nyugalmi vízszintje 9,7 méter, a kitermelt víz hőmérséklete 78 °C. A kút termálvizét a Kft. üvegházában hasznosítja.

A **talajvíz** minőségét döntően az emberi beavatkozások és a természeti tényezők határozzák meg. Az elszikkasztott szennyvizek szervesanyag- és ammónia tartalma a talajvízbe kerülve szennyezik azt. A felszín alatti víz további terhelésének megszüntetése érdekében a településen elkészült szennyvízcsatorna-hálózatot ki kell építeni a Marosmenti lakópark területén is.

A **rétegvíz-készlet** az Alföld és Csongrád megye legnagyobb és földtanilag leginkább védett helyzetű felszín alatti vízfélesége. A víz minőségileg sok esetben közvetlenül is felhasználható ivóvíz-ellátási célokra, de a megye déli területein, így Deszken is, oldott vas-, mangán-, arzén-, ammónia- és metántartalma miatt - ivóvízként történő fogyasztás előtt - kezelni szükséges. A vízműkuttakkal kitermelt víz II. osztályú rétegvíz, ami azt jelenti, hogy a víz a szabvány tűrhető határértékét meghaladó minőségű víz, amely üzemszerű kezeléssel, gazdaságosan ivóvíz minőségűre tisztítható.

Ivóvízellátás

A lakosság vezetékes vízellátása felszínalatti vízkészletből teljesen megoldott. A víztermelő telep a község központjában (Móra utca) lévő 2 db mélyfuratú kútra települ. A telep üzemeltetője jelenleg a Tisza-Maros Víziközmű Üzemeltető Kft. Az új szolgáltató az Alföldvíz Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. lesz, amely hatósági engedélyezése jelenleg még folyamatban van. A kitermelt rétegvizet továbbítják az ivóvízhálózatba, az el nem fogyasztott mennyiséget pedig a hidroglóbuszba. Az átlagos víztermelés 540 m³/d volt 2013-ban, a kapacitás 1632 m³/d. A nagyobb kapacitásra a szezonálisan felmerülő nagyobb igény miatt van szükség. Az előregedett elosztó hálózat felújítása elengedhetetlen feladat, melyet a magas hálózati veszteség is indokol. A község vízkészlete védettnek tekinthető.

A Község ivóvíz minősége túlnyomó részben megfelel a 201/2001.(X.25) Kormányrendeletben előírt paramétereknek. A nem megfelelő paraméterek: arzén, ammónia és időnként a vas.

Az arzén határértékét a már említett rendelet módosította az EU-s normatíváknak megfelelően 50 µg/l-ről 10 µg/l-re módosította.

Az ammónia értéke is határérték feletti. Ez az elem azonban csak, mint indikátor szerepet tölt be. Ebben a formájában az egészségre ártalmatlan.

A vas értéke időnként lépi át a határértéket, az egészségre ártalmatlan.

A községi ivóvízben a nitrit illetve a nitrát értéke nem kimutatható.

	Ammónium mg/l	Nitrition mg/l	Nitrátion mg/l	Vas µg/l	Mangán µg/l	Arzén µg/l
201/2001.(X.25.) Korm. Rend. határértékei	0,5	0,5	50	200	50	10
I.sz. kút	0,79	< 0,02	< 1	180	41	15
II.sz. kút	0,89	< 0,02	< 1	157	35	16
Hálózat	0,89	< 0,02	< 1	160	41	13

Az Európai Unió normák elérése érdekében létrejött a Tisza-Maros Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás, melynek Deszk Község Önkormányzata is a tagja. Célja, hogy a Dél – Alföldi Régió Ivóvízminőség-javító Programját koordinálja. Az elkészült koncepció alapján egy újabb kút fúrásával, illetve új víztisztítási technológia bevezetésével oldanak meg az ivóvíz vonatkozó kormányrendeletben foglalt határértékeinek a betartását. Az átmeneti időszakban a Honvédelmi Minisztérium lajtos kocsikkal, majd zacskós vízzel oldotta meg az előírásoknak megfelelő ivóvíz biztosítását. A vízműtelepre telepített ivóvíztisztító konténer beüzemelése után a végleges beruházás megvalósításáig biztosítja majd a fogyasztók részére az egészséges ivóvíz vételezés lehetőségét.

III. A talaj állapota*

A vizsgált terület Csongrád megyében az Alsó-Tisza vidéken a Marosszög kistájon helyezkedik el. Területe 492 km² (a középtáj 32,8%-a, a nagytáj 1%-a).

Domborzat:

A kistáj 78 és 88,4 m közötti tszf-i magasságú, kis átlagos relatív reliefű (átlagérték 0,5 m/km²) ártéri szintű tökéletes síkság, amelyet kisebb szigetek tarkítanak. A felszíni formák nagyobb része folyóvízi eredetű; a felszínt a Maros különböző mértékben feltöltődött holtágai, morotvaroncrai fedik. Deszknél gazdag övzátany-generációk képződtek. A lösziszappal fedett ármentes térszínnek 2-3 m-rel magasabbak környezetüknél. Helyenként eolikus felhalmozódás is történt. Az ország legmélyebb fekvésű kistája. (Dövényi, 2010)

Földtan:

A mélyszerkezeti viszonyok rendkívül változatosak: a Ny-i rész az Algyői-háthoz tartozik, így itt az alaphegység kb. 4 km mélységben érhető el. A K-i rész már a Hódmezővásárhelyi-árok területére esik, ahol az alaphegység több mint 6 km mélyen van. Erre 2-3 km vastagságban késő-miocén üledékek települtek. Az igen jelentős vastagságú (helyenként 3 km-t is meghaladó) pannóniai üledékekre 200-400 m vastagságban döntően folyóvízi eredetű pleisztocén rétegek telepedtek. Ezek fedője infúziós lösszel, Szőregnél „típusos” lösszel fedett; folyóvízi erózióval kipreparálódott magaslati Deszktől D-re a felszínen is fellelhetők. Egyébként a felszínt 8-15 m vastagságban holocén üledékek borítják. Jellemző a homokliszt, az ártéri iszap, az agyag, a Maros övzátanyosorozatán a homok. A holocén üledéksor alulról felfelé való fokozatos finomodása a folyóvíz szállítóerejének állandó csökkenését tükrözi. (Dövényi, 2010)

Éghajlat:

Meleg, száraz éghajlatú kistáj. Az évi napsütés összege megközelíti a 2020 órát, a nyári 840, a téli 190-195 óra.

Vizek:

A kistáj a Maros két oldalát kíséri, annak a tiszai torkolatáig. A Maros 754 km-es hosszából 49 km, 30332 km²-es vízgyűjtőjéből 1885 km² hazai terület. A Deszk-Fehértói-csatorna (7 km, 20 km²), A Szőreg-Deszk-Kübekházi-csatorna (20 km, 93 km²), pedig D-ről. Az Ószentiváni-főcsatorna (13 km, 26 km²) már a Tiszába folyik. Száraz vízhiányos terület. Állóvizei jelentéktelenek. 2 marosi holtág területe 3 ha, 4 kis természetes tava együtt 5 ha és 1 kis tározója sem nagyobb 1 ha-nál. (Dövényi, 2010)

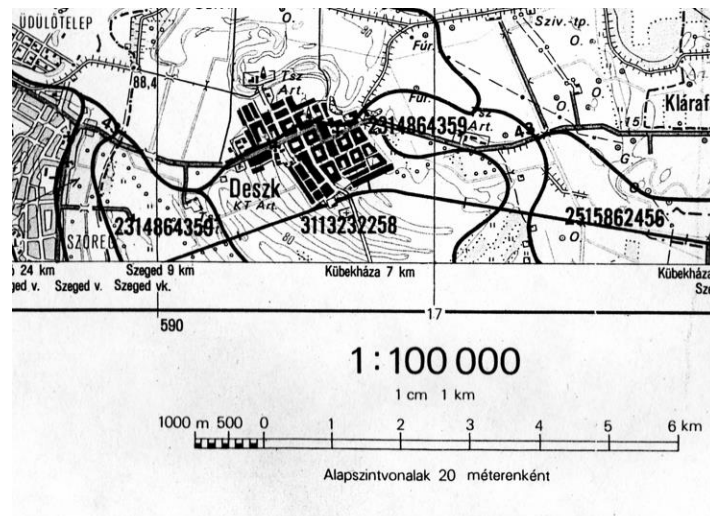
Talajok: A kistáj területe tökéletes ártéri síkság, amelyből a lösziszappal és a lösszel fedett ármentes térszínnek, valamint a Maros övzátanyainak homokos üledékei emelkednek ki. A Tisza-öntéseken – a táj területének több mint a felén (53%) – a réti talajok agyag mechanikai összetételűek és savanyúak. Elsősorban (90%) szántóként hasznosíthatók. A jelentős kiterjedésű (31%) nyers öntéstalajok mechanikai összetétele vályog. A kistáj legtermékenyebb taljai a löszön képződött réti (8%) és a mélyben sós réti csernozjom talajok (2%). Mechanikai összetételük vályog, vízgazdálkodásuk kedvező, termékenységük a humusztartalom (2-4%) függvénye is. (Dövényi, 2010)

A talajokról általában elmondható, hogy talajképző kőzetük glaciális, alluviális üledék; fizikai féleségük az agyag és a vályog között ingadozik; közepes víznyelésű és vízvezető képességű, erősen víztartó talajok; kémhatásuk gyengén savanyú; szervesanyag-készletük 50–100 t/ha között mozog. Deszk területén található talajok az alábbi három főtypusba sorolhatóak: réti talajok, öntés talajok, szikes talajok.

Közlekedés:

Arteriális közlekedési hálózati helyzetű, egy forgalmi tengelyű terület. D-i részét hosszan szeli át a 43. sz. főút, és az Újszeged-Kétegyháza egyvágányú vasúti mellékvonal Deszk és

Nagylak közötti szakasza. Állami közútjainak hossza 120 km, amelyből 33 km (27%) másodrendű főút. Főút menti településeinek aránya 58%. (Dövényi, 2010)

1. ábra Kivonat Deszk községre vonatkozóan az M 1:100000 Agrotopográfiai térképéből

Területhasználat:

A község közigazgatási területe 5205 ha, ebből belterület 262, külterület pedig 4943 ha. A község területén a történelmi időkben sem volt jellemző a tanyavilág. A tanyák száma soha nem haladta meg a 200-at, jelenleg 22 található a területen.

Deszken a területhasználat az utóbbi években jelentősen nem változott. A szántó és a legelő művelési ág aránya 0,2 %-kal csökkent, míg a kivett és az erdő művelési ág területeinek aránya 0,2 %-kal nőtt.

(* Forrás: Gyüre Ildikó: Közlekedés eredetű nehézfémek vizsgálata Deszk község talajában a 43 sz. főútvonal mentén, szakdolgozat 2011.)

Egyéb terület, erózió

Konkrét talajszennyező forrásként meghatározóak a házi emésztők és szikkasztók, valamint az illegális hulladéklerakó helyek, melyek rekultivációja igen fontos feladat.

A talaj eróziója Deszk térségében is jelentkező probléma, ennek elkerülése érdekében a mezővédő fasorok telepítése lehet megoldás. Az első ilyen kezdeményezés egyike volt a településrendezési tervbe is foglalt Lakóparkot nyugatról határoló fasor telepítése. A telepítést követően a fasor szándékosan mezőgazdasági gépjárművel kitaposásra került, mely miatt az Önkormányzat büntető feljelentést tett a rendőrségen. Az ügyben I. és II. fokon is megállapította a Bíróság az elkövető bűnösségét, továbbá megítélte az Önkormányzatnak a benyújtott polgári jogi kárigényét. A külterületi útfásítás a település más részein is egyrészt a szomszédos területek művelőinek érdekeit sértik, másrészt az utak jelenlegi illetve a szükséges szélességének biztosításához további területek megvételére volna szükség.

IV. Táj, természeti értékek

Deszk déli közigazgatási határán húzódó tiszai övzátonyok láthatók, melyek egészen a település alá benyúlnak. Ezek sok esetben az esetleges belvízveszélyes területeket is kijelölik.

A táj elemei közé tartoznak az ártéri ligeterdők, melyeken napjainkban szintén megfigyelhetők a táj degradálódásának jelei. Egyre több ártérben a fűz-nyár (puhafás) ligeterdőket tölgy-köris-szil (keményfás) erdők váltják fel, ami a szárazabbá válás jele. Deszk esetében ez a tendencia még nem, vagy nagyon csekély mértékben jelentkezik.

A község területén található természetvédelmi értékek a kunhalmok

A település egyik legfontosabb természeti értéke a Maros-holtág, melyet horgásztóként hasznosítanak.

Az 1-es és 2-es tó a 'Maros Ponty' Horgász Egyesület tulajdonában, a 3-as tó a Fix Ponty Kft. tulajdonában van. Aktív horgászati tevékenység az 1-es és 3-as tavakon folyik. A 3-as tó medrének és partfalának rendezése a közelmúltban megtörtént, míg az 1-es és 2-es tó esetében komolyabb partfalvédelmi és vízminőség megőrzési tevékenységek váltak szükségessé. Mindhárom tó esetében a vízutánpótlás megoldása sürgető feladat.

Deszk területén található Natura 2000 által érintett földterület.

A helyi védelemre érdemes terület a községben a Gerliczy-kastély parkja és kertje. A fák pótlása a kastélykertben szakképzett kertész irányításával folyamatosan történik. A kastélykert történeti kertnek minősül, országosan is számottevő kerti struktúrákkal, amelyek védelme, ill. szükség szerinti rekonstrukciója ajánlott.

A község észak-keleti részén, a Maros töltése mellett a gátórház közelében található egy tekintélyes kocsányos tölgyfa, mely a helyi lakosok elmondásai szerint 300 éves. A fa helyi védettség alá helyezése ajánlott.

Az önkormányzat a lezárt római katolikus temető tölgy- és vadgesztenye fasorait helyi természeti védelemben részesítette 2006. évben.

Az Önkormányzat kiemelt feladatának tekinti a község területén a parkosítást, a meglévő zöldterületek gondozását. A község közterületeit a Deszki Település Üzemeltetési Nonprofit Kft. gondozza. Az UMVP. III. tengely „Falufejlesztés, falumegújítás” sikeres pályázat során lehetőség nyílt 224 db facsemete Felszabadulás utcában történő elültetésére, valamint mintegy 1300 cserje és 200 facsemete Alkotmány utcában történő telepítésére. Szeged felől a településre érkeve az út jobb oldalán előnevelt platánfák kerültek elültetésre, míg a másik oldalon díszcseresznye fák lettek telepítve oly módon, hogy közöttük összefüggő gyöngyvessző cserje-sor lett elhelyezve. A projekt részeként megvalósult a Szabadidőpark parkosítása is. A kialakított két játszótéren/kalandpályán 122 db fát és 610 cserjét ültettünk be. 2012. év legtöbb kánikulai napot produkáló nyarának negatív hozadéka, hogy a rendszeres locsolás ellenére a fák 30 %-a kipusztult, újratelepítésük ez évben megtörtént.

Kormányrendelet rendelkezése alapján jegyzői hatáskör a közterületen lévő fák kivágásának az engedélyezése, 2013. évben 6 esetben került erre sor. Az elmúlt évek tapasztalatai szerint elmondható, hogy a lakosok igyekeznek jogkövető módon eljárni, az 1 éven belül történő újratelepítési kötelezettségüknek eleget tesznek, és az Önkormányzat által ajánlott díszfákkal teszik azt.

V. Élővilág

Deszk község területén a víz volt a legfontosabb tájalkító természeti tényező. Ennek megfelelően mocsári tölgy-, kőris- és juharerdők borították a területet.

Mára a folyószabályozás és a belvízrendezés hatására csak egyedi esetekben találhatunk a Maros hullámtéren mocsártölgy-erdőt. Az átalakított tájban tiszta törzsállományú fűzesek és ültetett nemes nyárasok, valamint telepített tölgyesek díszlenek. A hullámtéren kívül kis foltokban található erdők, illetve fasorok, melyek állományában elsősorban az akác és valamelyik hazai nyár dominál. A megmaradt vizes területeken (kubikgödrök, csatornák, holtágak) ma is a nád és a gyékény az uralkodó.

A táj átalakításával az állatvilág is jelentősen megváltozott. Korai feljegyzések a területen élő emlősállatok közt említik a rókát, a farkast, a vidrát, a vadmacskát és a hódot. Mára az emlősök közül az őz, a nyúl, az ürge, a mezei pocok, valamint a csatornák mentén a hörcsög

és a vakond található meg. A madarak közül a fácán, a fogoly, a fürj, a varjú és a gerle tartozik a helyi állatvilághoz és a táj arculatához.

Községünkre szerencsére nem jellemző, hogy kóbor kutyák hordákban járnak a település utcáit. Azonban előfordul - ez leginkább a kötelező eboltás időszakában-, hogy megnő a közterületen kóborló ebek száma. A Makói Kommunális –és Közbeszerzési Kft. volt jogosult és kötelezett megbízási szerződés alapján a község területén befogott ebek gyepmesteri telepre történő befogadására. A Kft. - a cégen belüli átszervezések, valamint befogadó kapacitás hiánya miatt- a megkötött megbízási szerződést 2013. júniusában felmondta. A közterületről befogott kutyák 14 napos ideiglenes elhelyezése a Deszki Kft. telephelyén kulturált körülmények között lehetséges.

Ez évben a vonatkozó jogszabályok előírásainak eleget téve ebösszeírást fogantatosított az Önkormányzat. Az önbevallások alapján 506 db eb van a településen, melyek chippel is rendelkeznek. A jegyző 2014. évtől általános ellenőrzést fog tartani a kutyák chippel való ellátottságáról, illetve a bejelentési kötelezettség teljesítéséről.

VI. 4. Zaj- és rezgésterhelés

Lakossági panasz nem vagy csak igen ritkán érkezik az önkormányzathoz ilyen ügyben. A zajjal kapcsolatos helyi szabályozásról a helyi környezet védelméről szóló 8/2005. (IV. 04.) Ör. rendelkezik.

Az M43 autópálya megépítésének a hatására jelentősen csökkent az átmenő forgalom településünkön, így ezáltal a település zaj- és rezgésterhelése.

A nem közlekedési eredetű zajterhelések közül Deszk esetében az üzemi és szabadidős létesítményből, tevékenységből származó zaj nem jellemző, ennek határértékei a településen nappal 50, éjszaka 40 dB.

Az építőipari kivitelezések során keletkező zajterhelés maximuma a terhelés hosszától függően 65-től 40 dB-ig terjedhet. A kivitelező kérésére ezek a határértékek átmeneti időszakokra - módosíthatóak.

VII. 5. Hulladékgazdálkodás

Kommunális hulladék kezelése:

Deszken a község délkeleti szélén található a régi hulladéklerakó telep, a lakott területtől kb. 200 méterre. A felhalmozódott szemétdombban komposztálható növényi maradványok, üveg, gumi, fólia, fémhulladék, építési törmelék, veszélyes hulladék, stb. található összekeveredve. A lerakó nincs szigeteléssel, szivárgó rendszerrel ellátva - nem a mai, környezetvédelmi követelményeknek megfelelően alakították ki - jelenleg már nem üzemel. A deszki hulladéklerakóra beszállítás 1999 óta nem történt, az önkormányzat 2000-ben véglegesen bezárta a lerakót. A depónia egy elkészült tanulmány alapján talajvízzel nem érintkezik, a területen számottevő szennyezés nem észlelhető. A telep rekultivációja megtörtént.

A hulladékszállítási közszolgáltatás igénybevétele kötelező a lakosok számára, melyet a Csongrád Megyei Településtudományi Kft. végez 2019-ig.

A község területén időnként kialakuló illegális hulladéklerakókat a közterület-felügyelő figyeli és ellenőrzi. A Deszki Település Üzemeltetés Nonprofit Kft. folyamatosan végzi az illegális hulladéklerakók felszámolását, továbbá a „Föld Napja” alkalmából a Vadásztársaság tagjai és egyéb önkéntesek több száz zsák szemetet gyűjtenek össze minden évben a külterületi erdőszélekről, földekről, gyepekről.

2008. tavaszán megtörtént a településen a hulladékudvar átadása. Sajnálatos módon 2013. év októberétől heti 20 órai nyitva tartással üzemel a hulladékudvar. 2010. évtől - önkormányzatunk kezdeményezésére- újra van településünkön a Csongrád Megyei Településtisztasági Kft. által végzett lomtalanítás, melyre ez évben tavasszal került sor. A kiskertek területén felhalmozódott kommunális hulladék elszállítását 2012. novemberétől emblémás zsákok kijelölt helyről történő szervezett elszállításával oldjuk meg. Az elmúlt év tapasztalatai alapján elmondható, hogy a kiskertben élők élnek a hulladékelszállítás ezen lehetőségével.

Szelektív hulladékgyűjtés

A kialakított hulladékudvar és hulladékszigetek „átmeneti lerakó” funkcióval biztosítják a hulladékok alapvető szelektivitását, egyfajta begyűjtő hálózatot alkotva. 2011. évben a gyűjtőszigetek számát a felére csökkentettük, mivel a lakosság egy bizonyos része nem rendeltetésszerűen használta azokat. 2012. tavaszától beindult a szelektív hulladékgyűjtés településünkön. A Szolgáltató kéthetente gyűjti be a lakosságtól a beszákoltt, újrahasznosítható hulladékot. Elmondható, hogy a kezdeti érdektelenség után egyre többen helyezik ki a megadott időpontban a hulladékot.

Veszélyes hulladék:

A község területén elsősorban a háztartásokban keletkező veszélyes hulladékokkal kell számolni, illetve a település mezőgazdasági jellegéből adódóan növényvédőszer maradványokra, fóliákra, valamint műhelyekből kikerülő festékes dobozokra lehet számítani. Ezek szelektív gyűjtését meg kell oldani.

Emellett meg kell említeni az állati hullákat, melyeket korábban a döngkútra lehetett elszállítani, amely 2008. július 01.-től nem üzemel Jelenleg az állati hullák elszállításáról a tulajdonos köteles gondoskodni.

VIII. 6. Szennyvízkezelés

Csongrád megyében a települések csatornázottsága, a csatornahálózatba bekapcsolt lakások száma jelentősen elmarad a vezetékes vízellátásba bekapcsolt lakások számától, vagyis a közműöllő nyitott.

Deszk településen a szennyvízcsatorna beruházás kapcsán 2007. év végére csaknem 100%-os lett a csatornázottság, így a közműöllő mutatói is pozitív irányba változtak

Az ISPA projekt keretében készült el Deszk, Kübekháza, Tizzasziget és Újszentiván községek csatornázása és a szegedi biológiai szennyvíztisztító telep, aminek következtében teljesülnek a befogadó Tisza folyóra előírt környezetvédelmi előírások. A szennyvíz beruházás a Marosmenti lakópark területén található ingatlanokra nem terjedt ki, mivel a csatorna tervezés időszakában a területen még nem voltak lakóingatlanok. Ennek a területnek a csatornázása továbbra is feladatként jelentkezik.

A bevizsgált szennyvízminták alapján megállapítható, hogy nem minden esetben csak kommunális eredetű szennyvíz kerül az elvezető rendszerbe. A táblázat alapján megállapítható, hogy az ammónia terén történő túllépés az állati eredetű (trágyalé). A SZOE túllépésének oka pedig a zsírok, olajok bejuttatása a rendszerbe. Ezek mellett folyamatosan tapasztaljuk bizonyos használati eszközök (cipő, ruha, ház körüli egyéb) bejuttatását, mely elsősorban az elvezetés (dugulások, szivattyú megszorulások) folyamatosságát akadályozzák.

	Ammónium mg/l	ph	KOI mg/l	SZOE mg/l	Foszfor mg/l	BOI mg/l
28/2004. KvVM rendelet határértékei	100	6,5-10	1000	50	20	500
Vizsgálati értékek	95-110	7,35- 7,55	1020- 1087	55 - 60,3	12,5-18,9	550-600

IX. A 2005-ban jóváhagyott program megvalósulásának értékelése

Deszk Község Önkormányzata által a 2005-ben elfogadott (kettő évente felülvizsgált) Települési környezetvédelmi programban megfogalmazott programok, azokon belüli feladatok nagy része részben, vagy egészben teljesült, egy részük folyamatban van. Pozitív eredményként értékelhető mindez, hiszen kistelepülések esetében sajnos sokszor a működési, fenntartási problémák mögött héttérbe szorulnak a környezetvédelem, a fenntarthatóság szempontjai.

Deszk, 2013. december 3.

